

ROMAN

genç werther'in acıları

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN: EBRAR KARADENİZ

D Ü N Y A E D E B İ Y A T I

ÖLMEDEN
ÖNCE
OKUNACAK
1001
KİTAP

johann
wolfgang
von goethe

GENÇ WERTHER'İN ACILARI

Johann Wolfgang von Goethe

Dünya Roman - Öykü

TİMAŞ YAYINLARI | 4828

Dünya Edebiyatı Dizisi | 64

EDİTÖR

Ayşe Tuba Ayman

KAPAK TASARIMI

Esra Gevrek

İÇ TASARIM

Nur Kayaalp

1. BASKI

Ocak 2020, İstanbul

ISBN

ISBN: 978-605-08-3210-5

9 786050 832105

TİMAŞ YAYINLARI

Çağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24

timas.com.tr

timas@timas.com.tr

   timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık

Sertifika No: 12364

BASKI VE CİLT

Sistem Matbaacılık

Yılanlı Ayazma Sok. No: 8

Davutpaşa-Topkapı/İstanbul

Telefon: (0212) 482 11 01

Matbaa Sertifika No: 16086

YAYIN HAKLARI

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak

Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir.

İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

Alman edebiyatının ve klazizmin en büyük yazarlarından olan Goethe, 28 Ağustos 1749'da Frankfurt'da doğdu. Varlıklı bir aileden gelen babası tarafından Aydınlanma düşüncesinin ideallerine göre yetiştirildi. Küçük yaşta Fransızca, Latince ve Eski Yunanca öğrendi, güzel sanatlar ve tiyatroyu tanıdı. 1765'de hukuk eğitimine başladı ancak hastalanıp evine döndü. Din ve mistisizmle tanışması bu dönemdedir. İyileşince, hukuk eğitimini Strasbourg'da tamamladı. Dil üzerine araştırmalar yapan Herder'le dostluk kurdu. 1775'de Weimar Dükü tarafından elçilik danışmanlığına atandı ve 1782'de "von" unvanını aldı. Schiller'le tanıştıktan sonra birbirlerinden çok etkilendiler. Siyasi karışıqlar ve toplumsal patlamalara, 1805'de Schiller'in ölümü de eklenince çok sarsılan Goethe, Jena'dan ayrıldı. Yaşı da hayli ilerlemişti, köşesine çekildi; yazdı, durmadan yazdı ve hayatının en üretken dönemini geçirdi. 22 Mart 1832'de Weimar'da öldü.

EBRAR KARADENİZ

1991 yılında Ankara'da doğdu. Almancayla ilk olarak 2010 yılında üniversite eğitimi için gittiği Avusturya'nın başkenti Viyana'da tanıştı. 2013 yılında Viyana Teknik Üniversitesi Elektrik Elektronik Mühendisliği Bölümü'ndeki öğrenimini kendi isteğiyle yarıda bırakarak Türkiye'ye döndü ve Hacettepe Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğrenim görmeye başladı. İlk çevirisini 2015 yılında Franz Kafka'nın *Şato* eseriyle yaptı. Daha sonra yine Franz Kafka'dan *Dava ve Dönüşüm*, Stafen Zweig'dan *Satranç* ve *Amok Koşucusu* eserlerini çevirdi. 2018 yılında üniversite eğitimini tamamladıktan sonra Ankara'da başladığı Almanca öğretmenliği görevine halen devam etmektedir.

I. BÖLÜM
4 MAYIS 1771

Oradan ayrıldığım için öyle mutluyum ki! Sevgili dostum, ne garip şey şu insan kalbi! Çok sevdiğim, sıkı sıkıya bağlı olduğum senden ayrılmak ve mutlu olmak! Ama bunun için beni bağışlayacağını biliyorum. Zaten diğer tüm ilişkilerim de kader tarafından benimki gibi bir kalbe acı vermek için özenle seçilmiş gibi değiller miydi? Zavallı Leonore! Oysa benim hiç suçum yoktu. Kız kardeşinin dik başlı çekiciliği benim için hoş bir eğlence meydana getirirken, onun zavallı kalbinde bir tutku filizlenmesi benim suçum olabilir mi? Ama yine de – tamamen suçsuz muyum acaba? Onun duygularını beslemedim mi? Onun mizacını yansıtan, pek gülünç olmadığı halde çoğu zaman bizi güldüren o son derece samimi tavırlarıyla eğlenmiyor muydum? Öyle değil mi... Kendinden yakınabilen insan ne tuhaftır! Söz veriyorum, sevgili dostum, sana söz veriyorum, düzeleceğim; sürekli yaptığım gibi, kaderin önümüze çıkardığı birkaç musibete artık takılıp kalmayacağım; anın tadını çıkaracağım ve geçmiş benim için geçmişte kalacak. Kuşkusuz haklısın azizim, eğer insanlar –yaratılışlarının niçin böyle olduğunu ancak Tanrı bilir!– imgelemlerinin olanca gücüyle geçmişteki musibetleri hatırlamak için çabalamak yerine kayıtsız bir şimdiki zamana tahammül etseler, çektikleri acı daha az olurdu.

Lütfen, anneme işleriyle en güzel şekilde ilgileneceğimi ve en kısa zamanda gelişmelerle ilgili haber vereceğimi söyle. Teyzemle konuştum ve bize anlattıkları o fena kadından en ufak bir eser görmedim. İyi kalpli, neşeli ve cevval bir kadın. Ona, annemin teslim edilmeyen

miras payı hakkındaki şikâyetlerini ilettim; o da bana kendi görüşlerini, gerekçelerini ve sağlandığı takdirde annemin tüm payını, hatta istediğimizden bile fazlasını vermeye hazır olduğu koşulları söyledi – sözün kısası, şu an bu konu hakkında yazmak istemiyorum, anneme her şeyin yoluna gireceğini ilet. Ayrıca, sevgili dostum, bu küçük görüşme sırasında tekrar anladım ki yanlış anlaşılmalara ve tembellikler belki de bu dünyada hile hurdadan ve hainlikten daha fazla karışıklığa yol açıyor. En azından eminim ki son ikisine daha az rastlanıyor.

Ayrıca burada kendimi gayet iyi hissediyorum. Yalnızlık, cennetten bir köşeye benzeyen bu diyarda yüreğime şifalı bir merhem oluyor ve bu gençlik mevsimi, sıkça ürperen yüreğimi iyice ısıtıyor. Her ağaç, her çalı adeta bir çiçek demeti; insanın, bu güzel kokular deryasında yüzebilmek ve içindeki yiyecekleri bulabilmek için bir ağustos böceği olası geliyor.

Şehrin içi oldukça sıkıcı, lakin etrafı tarif edilemez bir doğa güzelliğiyle çevrili. Bu durum merhum Kont M.'yi, muazzam bir şekilde birbirleriyle kesişerek hoş vadiler oluşturan tepelerden birine bir bahçe yaptırmaya teşvik etmiş. Bahçe oldukça sade; daha içeri atılan ilk adımda oranın planını bilgili bir bahçıvanın değil de, kendi nefisini doyurmak isteyen hassas bir yüreğin çizdiği hissediliyor. Merhumun bahçedeki en sevdiği yer olan –benim de en sevdiğim yer orası– ve şimdilerde bir harabeye dönmüş küçük kulübelerde onun arkasından epeyi gözyaşı döktüm. Yakında bahçenin beyi ben olacağım; geçen birkaç gün içinde bahçıvan beni pek sevdi, yani bu durum onu mutsuz etmeyecek.

10 MAYIS

Tüm yüreğimle tadını çıkardığım o tatlı ilkbahar sabahlarına benzeyen müthiş bir sevinç ruhumun tamamını kapladı. Tek başımayım ve benimki gibi ruhlar için yaratılmış bu diyarda yaşamaktan son derece memnunum. Öyle mutluyum ki, sevgili dostum, dingin bir varoluş

duygusuna öyle kapılmış durumdayım ki, sanatım bu durumdan zarar görüyor. Artık tek bir çizgi bile çizemiyorum, fakat hiçbir zaman şimdiki kadar büyük bir ressam olmamıştım. Bu hoş vadi dört bir yanımda dumanlarını tüttürdüğünde, tepedeki güneş ormanımın, içine nüfuz edilmesi olanaksız karanlığının üzerine vurduğunda ve yalnızca birkaç ışık huzmesi bu kutsal mekânın içine gizlice süzüldüğünde, ben de derenin aşağı döküldüğü yerdeki uzun otların arasına uzanıp toprağa yaklaşarak binlerce farklı bitki türünü hayretle inceliyorum; sapların arasındaki küçük dünyanın kaynaşmasını, minik kurtların ve böceklerin sayısız ve esrarengiz biçimlerini kalbimin derinlerinde hissettiğimde ve bizi kendi suretinde yaratan Tanrı'nın varlığını, bizi sonsuz bir mutluluk içinde süzülürcesine taşıyan ve koruyan o sevgi kaynağının ferahlığını sezinlediğimde, bir de dostum, gözlerim karardığında, gökyüzü ve etrafımdaki dünya bir sevgilin görünüşü gibi ruhumun derinliklerine dolduğunda, işte o zaman sık sık özlemle şöyle düşünüyorum: Ah, tıpkı ruhumun sonsuz Tanrı'yı yansıtması gibi ben de içimde böylesine dopdolu ve sınırsız var olan duyguları dışarı vurup onları kâğıt üzerinde canlandırarak ruhumu yansıtmalarını sağlayabilsem! Fakat dostum, bu düşünce beni mahvediyor, ortaya çıkacak görüntünün ihtişamındaki güç karşısında mağlup oluyorum.

12 MAYIS

Bu diyarda aldatıcı ruhlar mı geziniyor, yoksa kalbimdeki hoş, semavi hayal gücü mü çevremdeki her şeyde cennetten bir parça bulmama sebep oluyor, bilmiyorum. Şehre varmadan hemen önce tıpkı Melusine ve kardeşlerinin hikâyesinde olduğu gibi, beni büyüleyen bir çeşme var. Küçük bir tepeyi aşıyorsun ve karşına bir kuyu çıkıyor, oradan içeri girip yaklaşık yirmi basamak inince de mermer kayaların arasından fokurdayan berrak mı berrak bir su buluyorsun. Yukarıda kuyuyu çevreleyen küçük duvar, etrafını örten uzun ağaçlar, mekânın serinliği; tüm bunlarda insanın kalbine dokunan, içini ürperten bir

şeyler var. Bir saatini orada oturmadan geçirdiğim tek bir gün bile yok. Zaman zaman küçük kızlar su almak için şehirden oraya gelir; son derece masum ve vaktiyle kralların kızları tarafından yapılan oldukça gerekli bir iş. Orada otururken, ataerkil bir aile düzenine sahip atalarımızın çeşmenin başındaki kızlarla tanışıp onlara talip olmaları, hayırsever ruhların çeşme ve kaynakların etrafında uçuşmaları gözlerimin önünde canlanıyor. Ah, bu duyguları yüreğinde hissedemeyen ancak bir yaz günü yorucu bir yürüyüş sonrasında çeşmenin serinliğinde dinlenmemiş bir kişi olabilir.

13 MAYIS

Kitaplarımı göndermeni isteyip istemediğimi soruyorsun – sevgili dostum, Tanrı aşkına onları benden uzak tut! Artık yönlendirilmek, heyecanlandırılmak ve cesaretlendirilmek istemiyorum, zaten bu kalp kendi kendine de yeterince çağlıyor; benim ninnilere ihtiyacım var ve onları da Homeros'ta fazlasıyla buldum. Kaynayan kanımı çoğu kez bu ninnilerle yatıştırıyorum, zira bu kalp kadar güvenilmez, bu kalp kadar kararsız bir şey görmemiştir. Sana bunları anlatmama gerek var mı hiç azizim; onca defa yüküme ortak oldun, üzüntüden ölçsüzlüğe, tatlı bir melankoliden zararlı bir tutkuya nasıl geçtiğimi gördün. Ben de yüreğime hasta bir çocuğa bakar gibi bakıyorum, her isteğine boyun eğiyorum. Fakat bunu kimseye anlatma, bundan dolayı bana gücenebilecek insanlar var.

15 MAYIS

Şehrin alt sınıfından insanlar daha şimdiden beni tanıyor ve seviyorlar; özellikle de çocuklar. Fakat üzücü bir şey fark ettim: Ben başlarda onların arasına katılıp, arkadaşça oradan buradan sorular sorarken içlerinden kimileri onlarla alay ettiğimi düşünerek bana son derece kaba davrandı. Ama bundan dolayı moralimi bozmadım, yalnızca

daha önce sık sık fark ettiğim şeyi en canlı haliyle deneyimlemiş oldum: Üst sınıftan insanlar, sanki yakınlaşarak değer kaybedeceklerine inanıyorlarmış gibi, daima sıradan halkla aralarına soğuk bir mesafe koyacaktır; ayrıca bir de taşkınlıkları ile zavallı halkı daha alingan bir hale getirmek için onları muhatap kabul etmeye tenezzül ediyormuş gibi görünen kaçkınlar ve kötü niyetli şakacılar vardır.

Eşit olmadığımızı ve asla da olamayacağımızı gayet iyi biliyorum; fakat bana göre saygınlıklarını korumak için sözde alt sınıf olarak nitelendirilen insanlarla aralarına mesafe koymaları gerektiğine inanan o kimseler, mağlup olmaktan korktukları için düşmanlarından saklanan ödleklele aynı derecede ayıplanmayı hak ediyordu.

Geçenlerde şu çeşmeye gittim ve orada bir hizmetçi kızla karşılaştım; kız su testisini merdivenin en alt basamağına koymuş, testiye başının üstüne kaldırmasına yardım etmek için gelecek bir arkadaşını görme umuduyla etrafına bakınıyordu. Aşağı indim ve ona bakıp, “Yardım etmemi ister misin, küçük hanım?” diye sordum. Kız kıpkırmızı kesildi. “Ah, hayır, bayım!” dedi kız. “Hiç sorun değil,” dedim. Başındaki çemberi düzeltti ve ben de ona yardım ettim. Teşekkür edip merdivenleri çıktı.

17 MAYIS

Çeşit çeşit insanla tanıştım, fakat henüz kafa dengi birine rastlamadım. İnsanların bende çekici bulduğu şeyin ne olduğunu anlamıyorum; birçoğu bana ilgi duyuyor ve peşimden ayrılmıyor, fakat yollarımızın yalnızca kısa bir çizgi boyunca birlikte ilerlemesi durumu da bana acı veriyor. Buradaki insanların nasıl olduklarını soracak olursan sana şunu söylemeliyim: Her yerdeki gibi! İnsanoğlu yeknesak bir varlıktır. Çoğu, yaşayabilmek için zamanının büyük bölümünü çalışarak geçirir ve özgür kaldıkları o kısıtlı zaman onları öyle endişelendirir ki ondan kurtulmak için her yolu denerler. Ah şu insanın talihi!

Ama yine de buranın halkı gerçekten çok iyi! Kimi zaman kendimi kaybedip onlarla birlikte, insanların hâlâ duyabildikleri kadarıyla neşe ve eğlencenin tadına varmak, özenle donatılmış bir masada herkesle samimi ve saf duygularla şakalaşmak, bir araba gezisine, danslı bir toplantıya katılmak veya bunlara benzer şeyler yapmak bana çok ama çok iyi geliyor; ancak hâlâ içimde kullanılmadığı için körelen ve dikkatle gizlemek zorunda olduğum bir sürü başka gücün de var olmaya devam ettiğinin aklıma gelmemesi gerekiyor. Ah, bu durum yüreğimi daraltıyor. Fakat yine de yanlış anlaşılmak bizim gibilerin alını yazısı.

Ah, gençlik aşkımin yitip gitmiş olması ne acı! Ah, keşke onu hiç tanımasaydım! Eğer hâlâ yanımda olsaydı ona, “Sen bir budalası! Bu dünyada bulunması mümkün olmayan şeyi arıyorsun,” derdim. Ama ben onu buldum, kalbimi onunla doldurdum; huzurunda kendimi olduğumdan çok daha fazlası gibi hissettiğim, çünkü onunlayken olabileceğim ne varsa hepsi olduğum o yüce insanla birlikteydim. Tanrım! Ruhumda kullanılmamış tek bir güç kaldı mı? Karşısındayken, onun etkisiyle kalbimin doğayı kucakladığı o mucizevi duyguyu içimde canlanmıyor muydu? Birlikteliğimiz en ince duyguların, arsızlığa varıncaya kadar tüm türevlerinde dahiliğin damgası olan en keskin zekânın ebedi bir düğümü değil miydi? Peki ya şimdi? Benden önce yaşadığı yıllar onu benden önce mezara götürdü. Onu asla unutmayacağım, sağlam aklını ve ilahi hoşgörüsünü.

Kısa bir süre önce V. adında oldukça güler yüzlü ve samimi bir gence rastladım. Akademiyi yeni bitirmiş bir bilge olduğunu iddia etmiyor, ama diğer insanlardan daha çok şey bildiğine inanıyor. Çeşitli durumlarından anladığım kadarıyla epeyi çalışkanmış; kısacası birçok konuda bilgi sahibi. Resim yaptığımı ve Yunanca bildiğimi öğrenince (bu ikisinin burada yarattığı etki bir göktaşıyla eşdeğer) beni ziyaret etti; Batteux’dan Wood’a, de Piles’ten Winckelmann’a kadar bir sürü bilgi döktü ortaya, sonra Sulzer’in teorisinin ilk kısmını baştan sona

okuduğuna ve elinden Heyne'nin Antikçağ hakkındaki çalışmasına ait bir el yazması bulunduğuna dair yemin etti. Ben de ona inandım. Bir de prensin hizmetinde çalışan bir müdürle tanıştım; son derece mert, samimi ve içten bir insan. Söylenenlere göre onu, dokuz çocuğuyla birlikteyken görmek insanın içini ısıtırmış; bilhassa en büyük kızı hakkında oldukça övgüyle konuşuluyor. Beni evine davet etti, en kısa zamanda onu ziyaret etmek istiyorum. Buraya bir buçuk saat mesafede prence ait bir av evinde oturuyor, karısının ölümünden sonra şehirde ve makam evinde kalmak ona acı verdiği için oraya taşınmasına izin verilmiş.

Ayrıca her hareketi çekilmez olan birkaç tuhaf insanla da karşılaştım, en dayanılmaz tarafları ise göstermelik arkadaşlıkları.

Allahaismarladık! Bu mektubu çok beğeneceksin, satırları tarih kokuyor.

22 MAYIS

İnsan yaşamının yalnızca bir dş olabileceği mutlaka başkalarının da aklına gelmiştir; bu düşünce benim de aklımdan çıkmıyor. İnsanın etkin ve öğrenmeye hevesli glerinin kilit altında tutulduğu kısıtlamalara bakmak, bütün etkinliklerimizin zavallı varoluşumuzu uzatmaktan başka bir amacı olmayan ihtiyaçları doyuma ulaştırmaya yönelik olduklarını görmek, daha sonra araştırmaların belli noktaları üzerinde teselli bulmamızın yalnızca aralarında hapsediğimiz duvarları renkli şekillere ve aydınlık manzaralara boyayan hayali bir boyun eğme olduğunu anlamak – işte tüm bunlar karşısında, Wilhelm, nutkum tutuluyor. Kendi iime geri dönüyor ve orada bir dünya buluyorum! Fakat bunu planlı ve canlı bir güçle değil de şüpheyile ve karanlık bir hırsla yapıyorum. İşte o zaman tüm duyularım uyuşuyor ve ben de düşlere dalmış bir halde dünyaya gülümsemeye devam ediyorum.

Çocukların ne istediklerini bilmedikleri konusunda tüm o üstün bilgili öğretmen ve eğitmenler hemfikirdir; ancak yetişkinlerinde de tıpkı çocuklar gibi yeryüzünde yalpalaya yalpalaya gezindiğine, onların da nereden gelip nereye gittiklerini bilmediklerine, amaçlarındaki gerçeklik payının çocuklardaki kadar az olduğuna, bisküvi, pasta ve falaka sopasıyla idare edildiklerine, bunlara kimse inanmak istemiyor; oysa bunlar bana elle tutulur birer gerçek gibi geliyor.

Sana rahatlıkla itiraflarda bulunabiliyorum, çünkü en mutlu insanların kim olduğunu açıklarken söyleyeceklerinin, çocuklar gibi gününü gün edenler, oyuncak bebeklerini beraberlerinde gezdirip sürekli onların giysilerini değiştirenler, annelerinin şekerli ekmeği sakladığı çekmeceye büyük bir hürmetle gizli gizli sokulup nihayet istedikleri şeyi ele geçirince hapır hupur yedikten sonra, “Daha yok mu?” diye bağırırlar olacağını biliyorum. – İşte mutlu insanlar onlardır. Ayrıca sefil işlerini, hatta ihtiraslarını şaşaalı başlıklarla sunup, bunları insanlığı refaha ve esenliğe kavuşturacak dev çalışmalar olarak insan soyunun hesabına yazdıran insanlar da mutludur. – Ne mutlu onlardan olabilene! Fakat bütün her şeyin sonunda varacağı yeri tevazu ile önceden fark eden, mutlu olan her vatandaşın ustaca bahçesini bir cennete çevirmeyi bildiğini, mutsuz olanların da taşıdıkları yükün altında yılmadan soluk soluğa yollarına devam ettiğini ve herkesin güneş ışığını bir an daha fazla görebilmeyi aynı ilgiyle arzuladığını gören kişi – evet, o sükuneti seçer ve dünyasını kendi benliğinden ortaya çıkarır, ayrıca bir insan olduğu için de mutluluk duyar. Böylece bu kişi o kadar kısıtlanmış olduğu halde yüreğinde daima özgürlüğün tatlı ferahlığını bulundurur ve canı ne zaman isterse bu zindanı terk edebileceğini bilir.

26 MAYIS

Bilirsin, öteden beri sessiz sakin bir yerde kendime küçük bir kulübe inşa edip yalnızca elimde olanlarla yetinerek orada yaşamayı arzuluyorum. Burada da beni oldukça cezbeden bir yere rastladım.

Şehre yaklaşık olarak bir saatlik mesafede Wahlheim¹ olarak anılan bir yerleşim yeri var. Bir tepenin üzerine kurulmuş bu yerin konumu son derece ilginç ve insan köye doğru giden üst taraftaki patika yolda yürürken tüm vadiyi görebiliyor. Oldukça hoş ve yaşına göre dinç olan iyi kalpli han sahibesi şarap, kahve ve bira sunuyor; her şeyden daha güzel olan ise, kilisenin önündeki, çiftlik evleri, samanlıklar ve ağullarla çevrili olan küçük meydanı geniş dallarıyla saran iki ıhlamur ağacı. Öylesi güvenli, öylesi gizli bir yer daha önce hiç görmedim. Handaki masamı ve sandalyemi oraya getirtip orada kahvemini içiyor ve Homeros okuyorum. Güzel bir ikinci vakti tesadüf eseri ilk defa ıhlamurların altına geldiğimde küçük meydan son derece ıssızdı. Herkes tarlaya gitmişti; yalnızca tahminen dört yaşlarında bir oğlan yerde oturuyor ve bacalarının arasında oturan yaklaşık altı aylık başka bir çocuğu, ona koltuk oluyormuş gibi iki koluyla kucaklıyordu, etrafı izleyen siyah gözlerindeki afacanlığa rağmen hiç kıpırdamıyordu. Bu görüntü çok hoşuma gitti: Onların tam karşısındaki bir sabanın üzerine oturdum ve büyük bir hazla bu kardeşçe duruşu çizdim. Hemen yakınlarındaki çiti, bir samanlık kapısını ve birkaç kırık araba tekerleğini de arka planlarına ekleyince, bir saat içinde kendimden en ufak bir şey katmadan düzenle yerleştirilmiş son derece ilginç bir betimleme ortaya çıkarmış olduğumu fark ettim. Bu olay, bundan böyle tümüyle doğaya yönelme niyetimi daha da güçlendirdi. Sonsuz zenginliğe sahip tek şey doğadır, yalnızca doğa büyük bir sanatçı yaratır. Kuralların faydaları hakkında söylenecek çok şey vardır, hemen hemen burjuva toplumunu övmek için söylenebilecek şeyler kadar. Nasıl ki kendini yasalara ve refaha göre şekillendiren bir kimse katıyen katlanılmaz bir komşu, tuhaf bir kabadayı olamazsa, kendini topluma göre şekillendiren bir insan da asla zevksiz ve niteliksiz bir yapıt üretmez; ancak diğer yandan hangisi olursa olsun kuralların hepsi doğanın asıl duygusunu ve doğanın asıl dışavurumunu tahrip edecektir! Bunun çok katı bir ifade olduğunu,

1 Okuyucu boşuna zahmet edip burada adı geçen yerleri bulmaya çalışmasın, zira metnin orijinalinde bulunan yerlerin asıl isimlerinin değiştirilmesi gerekli görülmüştür.

kuralların yalnızca sınırlar çizdiğini ve yabani otları temizlediğini ve saire söyleme sakın! Sevgili dostum, sana bir kıssa anlatayım mı? Bu aşkla ilgili bir konu. Genç bir gönül kendini bir kıza kaptırmış, tüm gününü o kızin yanında geçirir, tüm enerjisini, tüm servetini her an kendini tamamen o kıza adadığını göstermek için tüketip dururmuş. Derken bir devlet dairesinde görevli dar kafalı adamın teki gelmiş ve gence şöyle demiş: “Zarif ve genç bayım! Sevmek insani bir şeydir, fakat bunu insana yakışır bir şekilde yapmanız gerekir! Vaktinizi parçalara bölün, bir kısmını çalışarak geçirin, dinlenme saatlerinizi de sevdiğiniz kıza ayırın. Servetinizin hesabını yapın ve kendi ihtiyaçlarınızdan artakalanla ona, çok sık olmamak şartıyla, örneğin doğum gününde ya da özel herhangi bir günde bir hediye alın.” Bu tavsiyelere uyan bir insan topluma faydalı genç bir birey olur ve ben şahsen, her prenze, ona bir konseyde yer vermesini salık veririm; ancak bu şekilde o aşkı da sona ermiş olur ve eğer bu adam bir sanatçıysa sanatı son bulur. Ah, dostlarım! Dahiliğin nehri neden bu kadar nadir taşıyor, yüksek dalgalar halinde köpürüp şaşkın ruhlarımızı sarsması neden bu kadar nadir gerçekleşiyor? – Çünkü kıymetli dostlarım, nehrin her iki yakasında ağırbaşlı ve saygın beyler yaşıyor; bir taşkın durumunda onların yazlık evleri, lale bahçeleri ve lahana tarlaları telef olabilir ve onlar da zamanında setler ve kanallar kazarak yaklaşan bu felakete karşı önlemlerini almışlar.

27 MAYIS

Gördüğüm kadarıyla kendimi coşkulara, kıssalara, nutuk atmaya kaptırmış ve o çocuklar hakkında anlattıklarına devam etmeyi unutmmuşum. Dünkü mektubumda yarım yamalak betimlediğim gibi, resim yapmanın verdiği o duygu yoğunluğuna iyice dalmış bir halde sabanın üzerinde en az iki saat kadar oturdum. Derken akşama doğru kolunda ufak bir sepet taşıyan genç bir kız, o ana dek hiç kıpırdamayan çocukların olduğu tarafa doğru çıkageldi ve uzaktan,

“Philipps, gerçekten çok uslu bir çocuksun,” diye seslendi. – Bana selam verdi, ben de ona teşekkür ederek ayağa kalktım, yaklaştım ve çocukların annesi mi olduğunu sordum. “Evet,” dedi ve büyük olan çocuğa bir parça ekmek verirken ufak olanı kucağına alıp bir anne sevgisiyle çocuğu öptü. “Bu ufaklığı,” dedi, “Philipps’ime bıraktım ve büyük oğlumla ekmek, şeker ve toprak güveç almak için şehre gittim.” Kapağı düşmüş sepetin içinde tüm bu saydığı şeyleri gördüm. “Hans’ıma (bu en küçük çocuğun adıydı) akşam çorba pişirmek istiyorum; haşarı bir velet olan büyük oğlum dün Philipps’le birlikte, dibindeki püreyi sıyırmak için didişirken güvecimi kırdı.” Büyük oğlunun nerede olduğunu sordum ve daha kadının, onun çayıda birkaç kazın peşinde koşuşturduğunu söylemesine kalmadan çocuk, elinde ortanca kardeşi için getirdiği fındık ağacından koparma bir çomakla hoptaya zıplaya çıkageldi. Kadınlara biraz daha sohbet ettim ve öğretmenin kızı olduğunu, kocasının da bir akrabasından kalan mirası almak için İsviçre’ye gittiğini öğrendim. “Onu dolandırmak istediler,” dedi, “mektuplarına cevap vermediler; bu yüzden kalkıp bizzat oraya gitti. Umarım başına kötü bir şey gelmemiştir, ondan hiç haber alamıyorum.” Kadından ayrılmakta bir hayli zorlandım, fakat sonra çocukların her biri için birer kuruş verdim, küçük oğlan için de şehre gittiğinde çorbasının yanına bir ekmek alsın diye ve bu şekilde vedalaştık.

Sana diyorum ki sevgili dostum, zihnim iyice bulanmışken, varoluşunun dar çerçevesindeki mutlu bir boşvermişliği kendine rehber edinen, yalnızca gününü kurtartmak için uğraşan, ağaçtaki yaprakların döküldüğünü görünce kışın geldiğinden başka bir şey düşünmeyen böyle bir varlıkla karşılaşmak tüm o bulanıklığı dağıtıyor.

O günden beri sık sık oraya gidiyorum. Çocuklar bana iyice alıştı; kahve içtiğimde şekerini onlara veriyorum ve akşamları da tereyağlı ekmekle sütü paylaşıyoruz. Pazar günleri birer kuruşları hep hazır oluyor ve eğer kilise ayininden sonra ben orada olmazsam, çocukların kuruşlarını vermesi için han sahibesine rica ediyorum.

Bana karşı oldukça içten ve samimi davranıyorlar, çeşit çeşit şey anlatıyorlar; özellikle köydeki diğer birkaç çocukla birlikteken arzularını ifade ederken gösterdikleri coşku ve sade heyecan beni bir hayli neşelendiriyor.

Fakat beni rahatsız etmelerinden endişelenen annelerini bu konuda ikna etmek son derece zahmetli oldu.

30 MAYIS

Geçenlerde resim sanatı hakkında sana anlattığım şeyler şüphesiz edebiyat için de geçerli; mesele insanın mükemmel olanı görüp onu ifade etme cesaretini kendinde bulabilmesinde; elbette bu da az sözle çok şey anlatmak oluyor. Bugün öyle bir sahneyle karşılaştım ki kelimesi kelimesine kâğıda aktarsam dünyadaki en harika idil ortaya çıkar; iyi de nedir ki edebiyat, sahneler, idiller? Doğada meydana gelen bir olayı ele alırken ille sanata mı başvurmamız gerekir?

Eğer bu girişten sonra asil ve yüce bir şeyler okumayı bekliyorsan, ne yazık ki yanılıyorsun; beni böyle coşkulu bir alakayla saran görüntü köylü bir delikanlıdan başkası değil. Her zamanki gibi yine kötü bir şekilde anlatacağım ve eminim sen de her zamanki gibi abarttığımı düşüneceksin; nadir görülen bu tür olayların yaşandığı yer yine Wahlheim, hep Wahlheim.

Ihlamurların altına oturmuş kahve içen bir topluluk vardı. Bana pek uygun olmadıkları için bir bahane bulup aralarına katılmadım.

Derken komşu evlerin birinden çıkagelen bir delikanlı, geçenlerde resmini çizdiğim sabanın kenarında bir şeyleri onarmaya girişti. Görünüşü hoşuma gittiği için onunla konuşmaya başladım ve halini hatrını sordum; çok geçmeden birbirimizle tanışmış olduk ve bu tip insanlarla tanıştığımda hep olduğu gibi kısa zamanda yakınlık kurduk. Dul bir kadının hizmetinde çalıştığını ve kadının kendisine son derece iyi davrandığını anlattı. Kadın hakkında birçok

şey anlattı ve ondan öyle büyük bir övgüyle bahsetti ki hemen bu delikanlının canıgönülünden ona kapıldığını anladım. Artık kadının pek genç olmadığını, ilk kocasının ona çok kötü davrandığını, bir daha evlenmek istemediğini söyledi ve bunları anlatırkenki tavrından, kadını ne kadar güzel, ne kadar alımlı bulduğunu, ilk kocasının kötü hatıralarını unutturması için eş olarak onu seçmesini ne kadar çok istediğini öyle aşıkâr bir şekilde belli oluyordu ki ondaki bu saf tutkuyu, aşkı ve bağlılığı tasvir edebilmek için ancak söylediklerini kelimesi kelimesine aktarmam gerekir. Evet, o delikanlının tavırlarıyla anlattıklarını, sesindeki ahengi, bakışlarında yanan gizli ateşi tam anlamıyla betimleyebilmek için büyük ozanlardaki gibi bir kabiliyete sahip olmam gerekir. Hayır, hiçbir söz, onun halindeki ve tavırlarındaki inceliği ifade edemez; söyleyeceğim her şey kaba kalır. Kadına olan bağlılığını yanlış yorumlayıp, kadının ahlakından şüphe duymam yönündeki endişesi ise beni özellikle etkiledi. Hele ki kadının dış görünüşünden ve gençliğin zarafetini taşımadığı halde onu şiddetle kadına doğru çekip büyüleyen bedeninden bahsetmesinin ne kadar etkileyici olduğunu ancak ruhumun en derinlerinde yineleyebilirim. Ömrü hayatımda böylesine yoğun bir arzuyu, böylesine ateşli ve içten bir arzulamayı, böylesi bir saflıkta görmemiştim; hatta ve hatta diyebilirim ki böylesi bir saflıkta ne düşünmüş, ne de düşlemişim. Eğer bu masumiyeti ve içtenliği anımsarken ruhumun derinliklerinin akkor halinde yanıp tutuştuğunu, bu sadakatin ve zarafetin görüntüsünün gözümün önünden hiçbir zaman gitmediğini ve sanki âşık olan benmişim gibi derin bir hasret duyduğumu söylersem beni ayıplama!

Artık en yakın zamanda kadını da görmek istiyorum; daha doğrusu, tekrar düşünüyorum da onu görmekten kaçınacağım. Kadını, onu seven kişinin gözlerinden görmek daha iyi; belki de benim gözlerim onu kafamda canlandırdığım haliyle göremeyecek; bu güzel görüntüyü ne diye bozayım ki?

Sana neden mi yazmıyorum? – Bilge bir adam olmana rağmen bana bunu soruyorsun demek. Keyfimin yerinde olduğunu tahmin etmen gerekirdi, şöyle ki... Kısaca söyleyecek olursam, kalbimin derinlerine yer eden biriyle tanıştım. Yani ben... Bilmiyorum.

Dünyadaki en sevecen insanlardan biriyle tanışma hikâyemi düzgün bir şekilde anlatmak son derece güç olacak. Oldukça keyifli ve mutluym, ama iyi bir tarih yazarı değilim.

Bir melek! – Saçma! Sevdiği için herkes böyle söyler, değil mi? Ama yine de onun ne kadar mükemmel olduğunu, neden mükemmel olduğunu anlatmama imkân yok; yalnız şu kadarını söyleyebilirim ki beni büyüledi.

O kadar büyük bir zekâda öyle büyük bir sadelik, o kadar sert bir iradede öyle yumuşak bir yürek ve gerçek yaşamında ve günlük etkinliklerinde o kadar dingin bir ruh!

Fakat onu anlatmak için söylediğim tüm bu sözler yalnızca çirkin gevezelikler, onun benliğini bir parça dahi ifade edemeyen acınası soyutlamalardır. Başka bir sefere... Hayır, başka bir sefere değil, hemen şimdi anlatmak istiyorum sana. Eğer şimdi anlatmazsam bir daha asla anlatamam. Çünkü, aramızda kalsın, bu mektubu yazmaya başladığımdan beri üç defa neredeyse kalemi bırakıp atımı hazırlatacak ve onun yanına gidecek oldum. Oysa bu sabah, ona gitmeyeceğime yemin etmişim, fakat şimdi her an pencereye gidip güneşin ne kadar yükseldiğine bakıyorum.

Kendime hâkim olamadım, ona gitmek zorundaydım. Şimdi geri döndüm, Wilhelm, akşam yemeği olarak tereyağlı ekmeğimi yerken sana yazacağım. Onu, birbirinden sevimli ve neşeli sekiz kardeşinin arasında görmek ruhumu nasıl huzurla dolduruyor, anlatamam!

Fakat böyle devam edersem mektubun sonuna geldiğimde bildiklerin mektubun başlangıcındakilerle sınırlı kalacak. O halde dinle, ayrıntılara girmek için kendimi zorlayacağım.

Geçenlerde sana S. adında bir müdürle tanıştığım ve benden, en yakın zamanda inziva evinde, daha doğrusu küçük krallığında onu ziyaret etmemi istediğinden bahsetmiştim. Bu ziyareti uzun zamandır erteliyordum ve tesadüflerin yardımı olmasaydı bu ıssız diyarda gizlenen hazineyi asla keşfedemeyecek ve belki de oraya hiç gitmeyecektim.

Bizim gençler kırdaki bir balo düzenlemişlerdi ve ben de bu baloya katılmaya razı oldum. Hoş, güzel, fakat pek önemli olmayan burmalı bir kıza bana eşlik etmesi için teklifte bulundum. Tutacağım bir arabayla o ve teyzesinin kızıyla birlikte eğlence alanına gitmeyi, yolda da Charlotte S.'yi almayı kararlaştırdık. Tüm ağaçları kesilmiş olan geniş ormandan geçip av evine doğru gittiğimiz sırada, "Çok güzel bir hanımla tanışacaksınız," dedi eşim olan kız. "Fakat dikkat edin de," diye ekledi teyzesinin kızı, "ona âşık olmayın." "Neden?" diye sordum. "Çünkü o çok saygıdeğer bir adamla nişanlı," diye cevap verdi aynı kız, "kendisi şu anda işlerini düzene koymak ve babasının ölümünden sonra kalan hatırı sayılır miktardaki miras üzerinde hak iddia etmek için bir yolculuğa çıktı." Bu sözlere hiç önem vermedim.

Avlu kapısına vardığımızda güneşin batmasına hâlâ on beş dakika vardı. Hava son derece bunaltıcıydı ve hanımlar, ufkun etrafında gri-beyaz bulutlar halinde toplanıyor gibi görünen fırtına hakkında endişelerini dile getiriyorlardı. Bizzat ben de eğlencemizin yarıda kesileceğini hissetmeye başladığım halde hava bilimi hakkında çok bilmiş sözlerle onların endişelerini yatıştırdım.

Arabadan inmiştim ki kapıya gelen bir hizmetçi kız bizden çok kısa bir süre beklememizi rica etti ve Bayan Lott'e nin birazdan geleceğini söyledi. Avluyu geçerek güzel bir mimariye sahip olan eve doğru yürüdüm ve ön taraftaki merdivenleri çıkıp kapıya varınca bugüne

kadar gördüğüm en sevimli manzarayla karşılaştım. İki ila on bir yaş aralığında altı çocuk antrede, zarif endamlı, orta boylu, kollarında ve göğsünde soluk kırmızı kurdeleleri olan sade, beyaz bir elbise giymiş bir kızın etrafında toplanmışlardı. Kız elinde bir esmer ekmeğe tutuyor ve ufaklıkların her birine, yaşlarına ve iştahlarına göre birer dilim kesiyordu; ekmeği öyle büyük bir şefkatle dağıtıyordu ki daha kendi dilimi kesilmeden önce minik ellerini havaya kaldıran çocuklar en içten tavırlarıyla teşekkür ediyor ve sonra ekmekleriyle birlikte büyük bir memnuniyetle ya hoplayıp zıplıyor ya da daha sakin bir tabiata sahip olanlar sakince oradan ayrılıp, gelen yabancıları ve Lottelerinin binip gideceği arabayı görmek için avlu kapısına yöneliyorlardı. “Sizi buraya kadar gelme zahmetine soktuğum ve hanımları beklettiğim için özür dilerim,” dedi Lotte. “Hazırlanmayla ve ben yokken evde yapılması gerekenleri düzenlemeyle uğraşırken çocukların ekmeklerini vermeyi unuttum ve ekmeklerini benden başka kimsenin kesmesini istemiyorlar.”

Ona küçük bir iltifatta bulundum; bütün kalbimle onun endamına, ses tonuna ve tavırlarına odaklanmıştım; eldivenlerini ve yelpazesini almak için içeri koşunca üzerimdeki şaşkınlığın etkisinden ancak kurtulabildim. Ufaklıklar birkaç adım öteden göz ucuyla bana bakıyorlardı; en küçüklerinin yanına gittim, oldukça sevimli bir çocuktü. Tam geri çekilecekti ki Lotte kapıda belirdi ve “Louis, kuzeninin elini sık,” dedi. Oğlan içten bir edayla söylenin yaptı ve ben de sümüklü minik burnuna rağmen onu sevgiyle öpmekten kendimi alamadım.

“Kuzen mi?” dedim elimi Lotte’ye uzatırken, “Sizinle akraba olma saadetine layık olduğumu mu düşünüyorsunuz?” “Ah!” dedi Lotte kaçamak bir gülümsemeyle, “Bizim akraba çevremiz oldukça geniştir ve aralarında en kötüsü sizseniz buna çok üzülürüm.” Evden ayrılmadan, ondan sonraki en büyük kız kardeş olan on bir yaşlarındaki Sophie’ye çocuklara göz kulak olmasını ve babasını çıktığı at gezisinden dönünce karşılaşmasını tembihledi. Ufaklıklara da ablaları Sophie’nin sözünü sanki kendi sözüymüş gibi dinlemelerini

söyledi. Bunun üzerine içlerinden birkaçı uslu duracaklarına dair söz verdi. Fakat altı yaşlarında büyümüş de küçülmüş sarışın bir kız, “Ama sen o değilsin Lotteciğim, biz seni daha çok seviyoruz,” dedi. En büyük iki oğlan arabanın arkasına tırmanmıştı; ricam üzerine Lotte, birbirlerine sataşmayacakları ve sıkı sıkı tutunacaklarına söz verirlerse ormana kadar gelmelerine müsaade edeceğini söyledi.

Daha arabaya yerleşmemiz üzerinden çok kısa bir süre geçmişti ki kadınlar selamlaşıp birbirlerinin elbiseleri, bilhassa şapkaları üzerine yorumlarını yaptıktan ve baloya katılması beklenen kişileri güzelce çekiştirdikten sonra, Lotte arabayı durdurdu ve kardeşlerine inmelerini söyledi; oğlanlar ablalarının elini bir kez daha öpmek istediler ve büyük olan bunu, on beş yaşındaki bir çocuk için tuhaf sayılabilecek büyük bir nezaketle yaparken, diğeri ise son derece lakayt bir şekilde yaptı. Evdeki ufaklıklara bir kez daha selam söyledi ve sonra yolumuza devam ettik.

Teyze kızı, geçenlerde yolladığı kitabı bitirip bitirmediğini sordu. “Hayır,” dedi Lotte, “kitabı pek beğenmedim, onu geri alabilirsiniz. Bir önceki kitap da bundan daha iyi değildi.” Kitapların isimlerini sordum ve aldığım yanıt karşısında çok şaşırđım:² – Söylediği her şey o kadar nitelikliydi ki her kelimeyle ruhunun yeni bir cazibesi, yeni bir ışıltısı yüz çizgilerinde beliriyor ve onu anladığımı sezdiği için yavaş yavaş her bir çizgi memnuniyetle filizleniyordu.

“Gençliğimde,” diyordu, “romanlardan daha çok sevdiğim hiçbir şey yoktu. Pazar günleri bir köşede oturup tüm kalbimle Miss Jenny’nin sevincini ve hüznünü paylaşmak ne kadar hoşuma giderdi, Tanrı biliyor. Romanların bana hâlâ çekici gelen bazı yanları olduğunu inkâr etmiyorum. Fakat zaten elime çok nadir bir kitap geçtiğinden, onun tam zevkime göre olması gerekiyor. Ve en sevdiğim yazar,

---

2 Söz konusu yazar için tek bir kızın ve tutarsız, genç bir insanın düşünceleri bir önem ihtiva etmeyecek olsa da kimsenin keyfini kaçırmamak adına mektubun bu kısmının çıkarılması gerekli görülmüştür.